

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A LA SEGURETAT CIUTADANA (CIVISME I CONVIVÈNCIA)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 9 d'agost de 2022, la ciutadana va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposava el següent:

- Treballa a l'Hospital del Mar i la seva jornada laboral comença a les 7.30 hores. Quan arriba, es troba amb un espai públic molt degradat com a conseqüència de l'activitat festiva nocturna en el passeig Marítim. Fins i tot hi ha algunes baralles o ganivetades que després s'atenen des del servei d'urgències de l'hospital.
- Ha vist com s'han instal·lat papereres noves, fins i tot una per a les llaunes davant del local d'oci nocturn Shoko. Tot i això, considera que aquestes mesures són insuficients.
- L'escenari que descriu li produeix inseguretat, especialment en l'època d'hivern, quan a les 8.00 hores encara és de nit. S'ha dirigit al cos de Mossos d'Esquadra i li han manifestat que no tenen suficients recursos per controlar aquella situació.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se a **l'Àrea de Prevenció i Seguretat** i a **l'Àrea d'Emergència Climàtica i Transició Ecològica** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 9 de setembre de 2022, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

1. Informe de l'Àrea de Prevenció i Seguretat

El dia 10 d'octubre de 2022, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada a l'Àrea de Prevenció i Seguretat. L'escrit exposa el següent:

La Barceloneta és un barri on conviuen un arrelat teixit veïnal i associatiu amb les activitats de lleure que ofereixen les seves platges i l'oci nocturn que, especialment a la zona del passeig Marítim, atreu una part important de barcelonins i turistes que arriben a Barcelona.

En aquest context, durant les nits, especialment durant el període d'estiu, la Guàrdia Urbana de Barcelona (GUB) i la resta de serveis vetllen per fer compatibles les diferents activitats i usos de l'espai públic que hi conflueixen amb el descans del veïnat, la convivència, el civisme i la seguretat.

Ateses les dinàmiques específiques que es produeixen, s'ha establert un dispositiu de seguretat que prioritza la vigilància preventiva i la resposta davant determinats fenòmens (delictes contra el patrimoni, les persones i la llibertat sexual, venda ambulants no autoritzada i altres comportaments contraris a les ordenances municipals), que té en compte els recursos dels cossos policials implicats (GUB i Mossos d'Esquadra) i la participació d'altres actors que puguin contribuir en els àmbits de la seguretat, la mobilitat, el civisme i la convivència.

La GUB reforça la zona litoral i, concretament, el passeig Marítim i la zona d'oci nocturn, amb diferents dispositius que preveuen les actuacions següents:

- **Dispositiu de coordinació entre els recursos dels cossos policials** implicats i la seguretat privada que habitualment presta servei a la zona de restauració i discoteques del Front Marítim, ajustant els diferents paràmetres del servei (recursos policials, horari, etc.) a les circumstàncies que hi concorren (període de l'any, activitat d'establiments, afluència, etc.). En el marc d'aquest dispositiu, entre els objectius principals destaquen la prevenció i actuació en els àmbits de la seguretat ciutadana, civisme, convivència i circulació.
- **Dispositius de seguretat ciutadana** (servei no uniformat): les nits de més afluència de persones a la zona litoral s'estableixen dispositius amb agents no uniformats que duen a terme tasques de prevenció i actuació davant els possibles il·lícits penals que poden produir-se a la zona en context d'oci nocturn (delictes contra el patrimoni, les persones i la llibertat sexual).

- **Dispositiu d'itineraris segurs:** garantir la presència policial uniformada als itineraris concrets que de manera natural fan els usuaris de l'espai públic, des de les zones d'oci fins a les parades de transport públic més properes, amb l'objectiu de prevenir conductes vinculades a les violències sexuals.
- **Reforç policial d'unitats centralitzades:** els dies de més afluència de persones es destina un reforç específic d'agents del Grup de Platges i la Unitat de Reforç d'Emergències i Proximitat (UREP) de la GUB en horari nocturn.
- **Coordinació GUB - Punt Lila:** coordinació del servei de la GUB que cobreix els itineraris segurs i les components del Punt Lila d'informació i assessorament habilitat per l'Ajuntament de Barcelona al Front Marítim. El servei té com a objectiu prevenir i detectar possibles relacions abusives de violència masclista o LGTBI-fòbiques.
- **Coordinació GUB - Serveis municipals de neteja:** Suport policial per dur a terme diàriament la neteja de platges en horari nocturn.
- **Servei de Policia Administrativa:** coordinació de la GUB amb els serveis tècnics del districte de Ciutat Vella en la tasca inspectora dels locals de pública concurrència.

Actualment, existeix un increment de fets delictius en comparació a l'any 2021. Cal dir que, tot i que se'n detecta un augment, s'ha de destacar que els indicadors de l'any 2020 i 2021 no són gaire aclaridors perquè existien certes restriccions específiques de locals d'oci nocturn en concret i de mobilitat en general. Si es pren com a base l'any 2019, l'últim abans de la pandèmia, les dades se situen un 12% per sota.

L'any passat, amb el tancament de l'oci nocturn en el context de restriccions provocades per la covid-19, es va produir un increment substancial de persones a les platges en horari nocturn. En aquest context d'oci, es va detectar un increment de la brutícia associada al consum d'alcohol a l'espai públic, motiu pel qual es van fer diferents modificacions en els horaris del servei de neteja amb la finalitat de disposar de les platges netes al matí. Enguany, s'ha produït una reducció de persones a la zona de platges en horari nocturn i, en conseqüència, una disminució de la brutícia a la zona. No obstant això, es continua fent l'acompanyament de la GUB als serveis municipals de neteja a la zona de platges en horari nocturn per tal de disposar de les platges en les millors condicions possibles cada matí.

2. Informe de l'Àrea d'Emergència Climàtica i Transició Ecològica

El dia 16 de març de 2023, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada a l'Àrea d'Emergència Climàtica i Transició Ecològica. L'escrit exposa el següent:

Coneixen la situació de degradació al passeig Marítim que descriu la interessada i són conscients de la problemàtica de l'incivisme a la zona que, principalment, té origen en els botellots.

No tenen registre sobre si hi ha o no un increment de la brutícia a causa de l'incivisme en aquell punt.

El pla de neteja que s'aplica és sota demanda. Els encarregats coneixen la problemàtica del botellot i desplacen equips quan detecten que hi ha restes.

A part dels equips especialitzats en la neteja dels efectes derivats del botellot, la freqüència de neteja d'aquesta zona és la següent:

- Escombrada manual: en torn de matí de dilluns a diumenge.
- Escombrada de manteniment (reforç): torn de matí de dilluns a diumenge.
- Buidatge de papereres: diària en torns de matí i tarda.
- Aigualeix (neteja dels carrers amb aigua): cada divendres en torn de matí.
- Escombrada mixta: diària, en torn de matí.

CONSIDERACIONS

1. Conseqüències de l'oci nocturn en espais concrets de la ciutat

És motiu d'aquesta queixa la percepció de la ciutadana de la insuficient intervenció municipal davant l'impacte de la concentració de persones que es reuneixen al passeig Marítim a les nits i que afecten la seguretat i la neteja de l'espai públic.

Aquesta institució reconeix la dificultat que comporta controlar la problemàtica generada pel fenomen del botellot a la ciutat, que experimenta un increment important durant l'època estival, tot i que es manté al llarg de l'any amb diferents intensitats. Es tracta d'una situació que no és nova, i que adopta diferents formes i dimensions en el conjunt del territori. Concretament, a la zona de la Barceloneta conflueixen una sèrie de factors que afavoreixen la pràctica de l'oci regulat i no regulat: locals d'oci nocturn i platges.

Aquesta activitat d'oci nocturn conviu amb la presència del centre hospitalari de referència d'una àrea de la ciutat, l'Hospital del Mar, que té una dinàmica de funcionament contraposada a la de l'oci nocturn.

El veïnat, i en aquest cas també les persones que presten servei en el centre sanitari, són les que pateixen més directament els problemes derivats dels botellots: soroll, brutícia, inseguretat, deteriorament de l'entorn urbà o insalubritat. Aquestes situacions, sens dubte, influeixen també negativament en la gestió dels interessos públics, ja que **s'han de destinar molts recursos per tal d'eliminar els efectes negatius que genera aquesta forma d'oci.**

2. La necessitat d'un model d'oci saludable i respectuós

En aquest punt, es vol posar de manifest que aquesta Sindicatura ha elaborat un informe sobre el fenomen del botellot a la ciutat (exp. 21OF000025), en el qual es recomana explorar noves mirades per abordar aquesta pràctica social a partir de la perspectiva de la reducció de danys, i ofereix una sèrie de propostes dirigides a promoure un oci saludable i segur per a les persones joves, fent-ho compatible amb els drets del veïnat i els d'altres persones que també fan ús de l'espai públic.

La Sindicatura està convençuda que si aquesta forma d'interrelació social del jovent es duu a terme sense que s'apliquin altres mesures més enllà de la policial, el dret d'oci que tenen reconegut constitucionalment les persones joves pot entrar en col·lisió amb altres drets fonamentals de la resta de la ciutadania.

És evident que la consecució d'un model d'oci nocturn cívic i segur depèn de la necessitat d'un abordatge integral del fenomen i la necessitat de definir un model en aquest sentit.

Després de l'elaboració de l'informe de la Sindicatura, l'Ajuntament va crear la **"Taula ciutadana per una nit cívica i segura"**, que tenia per encàrrec elaborar un informe d'anàlisi i propostes a través de les aportacions de tots els seus integrants. La Sindicatura va participar en aquesta taula de diàleg, amb la finalitat d'aportar propostes i iniciatives dirigides a una millor gestió de les activitats nocturnes a la ciutat.

En el si de la taula es van abordar diferents aspectes relacionats amb el fenomen del botellot i les seves conseqüències i es van acordar algunes propostes d'actuació. Alguns dels aspectes sobre els quals es van fer suggeriments són motiu d'aquesta queixa: la inseguretat i la neteja.

3. L'abordatge de la situació de la perspectiva policial és insuficient

Segons l'informe que el consistori ha traslladat a la Sindicatura, es cospa clarament una intensa intervenció policial, que es veu reforçada amb la coordinació amb el cos de Mossos d'Esquadra i amb els operadors de seguretat privada dels locals d'oci nocturn de la zona.

Tot i això, **aquesta institució no considera adient que s'abordi la situació només des de la perspectiva de la seguretat** perquè genera frustració tant al mateix cos policial com a la ciutadania que denuncia la vulneració dels seus drets.

Malgrat això, sabem que la intervenció policial té un pes important i convé recordar que, d'acord amb el que disposa la Llei 16/1991, d'1 de juliol, de les policies locals, **cal continuar vetllant per garantir el dret al descans de la ciutadania**, ja que correspon a la policia municipal garantir el compliment de les ordenances municipals.

Entre aquestes, és pertinent mencionar l'Ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència ciutadana, que, com a objectiu principal, pretén preservar l'espai públic com a lloc de convivència i civisme on totes les persones puguin dur a terme, en llibertat, les seves activitats de lliure circulació, oci, trobada i esbarjo amb un respecte ple a la dignitat i als drets de les altres persones.

Tanmateix, aquesta Sindicatura considera que, **de manera complementària, s'han de posar en marxa actuacions que permetin treballar des del fet cultural i portar a terme una tasca mediatora eficaç amb les pràctiques d'oci nocturn, ja que s'ha demostrat que aquesta no s'atura només amb actuacions policials.**

En aquest sentit, l'informe municipal no fa menció a si s'ha activat el **servei de mediació de l'oci nocturn** en aquesta zona de la ciutat. No podem obviar que es tracta d'una zona on és habitual la concentració de persones en l'espai públic i que, per prevenir els efectes que generen, seria interessant disposar d'aquest servei.

El servei de mediació de l'oci nocturn, precisament, té com a objectiu sensibilitzar les persones per evitar molèsties, fomentar un bon ús de l'espai públic i, alhora, detectar situacions de risc. El servei de mediació acostuma a treballar conjuntament amb els agents del territori i el veïnat, a fi de detectar pràctiques en l'espai públic susceptibles de corregir.

4. Com reduir la manca de civisme i brutícia

És evident que entre els impactes més grans i no desitjats vinculats a l'oci nocturn i els botellots hi ha els efectes sobre l'espai públic. Especialment, quant als desperfectes i a la brutícia. Aquest és un dels efectes al qual es refereix la ciutadana en el seu escrit de queixa, i també és un dels aspectes tractats a la "Taula ciutadana per una nit cívica i segura".

En el marc d'aquesta taula es van recollir propostes per reforçar la planificació i la coordinació amb els serveis de neteja. Les propostes tractaven l'acompanyament policial quan es desallotgen els espais públics on hi ha molta gent, l'increment de la freqüència de buidatge de les papereres o l'augment dels serveis de neteja nocturns i la recollida de residus en les zones d'alt impacte per oci nocturn, com pot ser aquesta.

De la informació obtinguda per part del consistori, se'n desprèn que no s'escatimen esforços per mantenir l'espai públic en unes condicions de neteja idònies, especialment als matins. Segons manifesta el consistori, es realitza el servei a demanda per eliminar els efectes de l'oci nocturn. A més, es fa una tasca important de seguiment de la neteja d'aquella zona durant el dia.

Cal recordar que la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local (LBRL), atorga als municipis competència pròpia per a la prestació de la neteja viària, el medi ambient i la protecció de la salubritat pública (art. 25).

Ara bé, seguint en la línia de la prevenció per la qual aposta aquesta Sindicatura, hem de dir que en diverses ocasions hem recomanat a l'Ajuntament la utilització, durant les nits, d'un **servei de persones educadores amb funcions informatives** als barris que presentin problemes com els descrits en aquesta queixa, **amb la finalitat de poder corregir conductes incíviques quant a neteja i higiene.**

En qualsevol cas, és important continuar fent un seguiment en l'espai públic del passeig Marítim, a fi de determinar si és necessari reforçar encara més la neteja i si cal explorar altres tipus de mesures tendents a mantenir aquell espai públic en les condicions òptimes de cura i neteja, com ara l'increment del nombre de papereres o la freqüència de buidatge, especialment pel que fa a l'entorn de l'Hospital del Mar.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació de l'Àrea de Prevenció i Seguretat i de l'Àrea d'Emergència Climàtica i Transició Ecològica ha estat adequada pel que fa a l'abordatge de la seguretat i la neteja al passeig Marítim, tot i que encara hi ha un marge de millora, especialment potenciant la prevenció.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar a l'Àrea de Prevenció i Seguretat** que, si encara no s'està fent, es valori la possibilitat d'activar el servei de mediació de l'oci nocturn al passeig Marítim, a fi de prevenir situacions d'incivisme.
- **Recomanar a l'Àrea de Medi Ambient i Serveis Urbans** que es faci un seguiment rigorós de l'estat de neteja del passeig Marítim i, si convé, s'explori la implementació d'altres mesures que contribueixin a l'eficàcia de la neteja en aquella zona.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.